

Пътят към 23 F*¹**Гергана Алексиева**

Армията е институцията с най-голяма способност да създава несигурност и да провокира нестабилност в политическата система по време на прехода към демокрация в испанското общество.¹ Интеграцията на военните в новата демократична система с характеризира с огромно напрежение и конфликти, находчиво на сърчавани от крайната десница и също така, при различни възможности, подпомагани от Алианса Популар (АП). Вероятно само кръговете около крайната десница осъзнават, че армията би могла да се намеси и да разруши установения конституционен ред. Партиите го възприемат като опасност, която не е реална. Обстоятелството, че насилието и тероризъмът не намаляват с идването на демокрацията, създава постоянен източник на напрежение в армията. Крайната десница и баският сепаратизъм имат интерес да се провокира напрежение сред военните. Много офицери от армията и Гражданската Гвардия са жертви на атентати. Несъгласието на голяма част от офицерите с процеса на промяна е демонстрирано чрез отправяне на обиди и дори непокорство към министъра на отбраната, който е считан за фигура, която трябва да се грижи за поддържането на нормалното състояние на армията. Военният проблем е приоритетен въпрос за новата демокрация не само защото въоръжените сили са опора на франкизма, но и заради натрупването на професионални проблеми, създадени от бившия режим.²

През 1973г. испанци от всички възрасти, социални групи и с различно ниво на образованост смятат, че армията има най-голямо влияние в политическия живот на тяхната страна.³ Военното участие в държавната администрация е по-

*1 Статията е посветена на опита за военен преврат в Испания от 23 февруари 1981 година.

маловажно отколкото институционалната роля в поддържането на обществения ред и ограничаването на политическото недоволство. Тази репресивна функция е представяна по различни начини. Териториалното разделение на полуострова на капитан-генералства и стратегическото развитие на военните части има за цел да дава бърз отговор на евентуални вътрешни безредици, а не на външна заплаха: най-добре обучените и екипирани сили формират защитен кордон около столицата. Военните съдилища имат постоянна юрисдикция върху широк кръг политически престъпления, без значение дали са извършени от обикновени граждани или военни лица, включително терористични актове и нападения срещу военната власт и чест.⁴ Те се занимават и с обществения морал, попълването на службите за сигурност и милитаризацията на полицията. Тази идентификация с репресивните аспекти на режима не помага на цивилната администрация да се приближи до начина на мислене на военните и да им помогне да разберат обществото.⁵

Най-силната опозицията срещу някаква форма на децентрализация и демократизация винаги идва от страна на армията. Тя е основният стълб на режима на Франко, който през цялото си управление поставя на първо място националното единство. Армията има значително количествено присъствие във властта (много от постовете в правителството) и в поддържането на реда. Объркани от идването на демокрацията и виждайки привилегиите си премахнати, военните се адаптират много трудно към пост-франковата епоха. Те остават отделна каста, неинтегрирана в обществото; подкрепят ценностите на коалицията, спечелила победа в Гражданската война. Военните са силно разтревожени от насилието на терористите и заплахите на баския национализъм.⁶ Появата на автономиите и признаването на периферните националности радикално поставя въпроса за основната идентификация между държавата и нацията, с които до този момент е свързано самото съществуване на франкистката армия.⁷

Фактът, че въпреки многобройните и сериозни трудности, преходът към демокрация в Испания се извършва мирно, без военна интервенция, може да се обясни с много фактори. Възстановяването на монархията като символичен акт, в който ген. Франко влага цялата си върховна власт, с харизматичен характер за неговите последователи, е ключът, който позволява на краля да осъществи еволюцията на системата без кръвопролития.⁸ В най-решаващия момент само Хуан Карлос успява да овладее ситуацията и да отстрани опасността за демокрацията.

На всяка стъпка от прехода към демокрация политическите наблюдатели загрижено очакват реакция от страна на военните. След колапса на абсолютната монархия през 1808г. армията, с малки прекъсвания, диктува посоката и хода на политическата промяна. Моделът на военна намеса в управлението е установлен в началото на XIX в.⁹ Тези, които се намесват, не са склонни да поемат последствията

от действията си. Вместо да използват намесата като директен опит да поемат политическата власт, те са замислени повече като коректив на управляващия държавен апарат. Обикновено група офицери организират бунт и обявяват пронунсиамиенто, че желаят действие от страна на политиците. Успехът на акцията зависи от способността на военните да сплашат и от възможността на политиците да изпълнят онова, което се изисква от тях. Докато армията играе ролята на куче-пазач, неуспехът на начинанието е правило. Но по един и същи начин всеки провал насищава друг опит, без причините за предишния неуспех да бъдат анализирани и отстранени. Стечение на времето презрението на военните към политиците се увеличава, най-вече след загубата на Куба (1898г).¹⁰

Бунтът на ген. Примо де Ривера през 1923г. и "националното въстание" през 1936г. следват в основни линии традицията на пронунсиамиенто (военен преврат исп.), но с някои разлики. Метежът на ген. Франко има за цел да спре политическите процеси, които се развиват след победата на Народния фронт през месец февруари същата година. Още на 14.VII. Франко редактира манифест, който по своето съдържание е "класически" – носителите на "доброто" се вдигат в защита на попадналото в плен на "злото" Отечество. Манифестът не е само аполитичен, но и антиполитически – в него се говори за политиците изобщо.¹¹ В това се откроява разликата с пронунсиамиенто – в този случай военните не предават властта на определени политици, а сами поемат управлението.

Традицията на военното вмешателство в политиката кулминира по времето на диктатурата на ген. Франко в периода 1939-1975г. Един от трите стълбове на режима (заедно с Църквата и Фалангата), армията легитимира и защитава диктатурата и социалния ред, на който тя се базира. Военната институция установява и поддържа органичните принципи на политическо изразяване и недоволство; военни

Военният кордон около сградата на Кортесите

служат като съветници и министри. Като залог за тяхната лоялност военните запазват автономия в професионално отношение.¹²

Военният характер на франкизма би имал много по-малко значение, ако 40-годишната диктатурата бе успяла да интегрира армията в обществото. Но когато Испания започва да чувства ефекта на либерализацията през 60-те и началото на 70-те години, военните остават "незаразени" и съзнателно се стремят към това.¹³

Извън военните академии офицерите живеят в политическа и културна изолация от обществото. За това има много причини. От 50-те години разликата в благосъстоянието и социалното положение между военни и цивилно население се увеличава. Според гражданските стандарти служителите на армията са слабо платени; това отчасти е компенсирано чрез големи облаги. Много гарнizonи са в големите градове или в техните предградия, но военните живеят в специални квартали, където имат преимуществото на евтини жилища. Пазаруват в специални магазини, лекуват се в специални болници. Около 50% от офицерите се женят за дъщери или сестри на други офицери. Социалните придобивки, целящи да държат армията в подчинение, създават сред военните чувство на принадлежност към привилегированата класа. Изолираният живот (много рядко военните установяват контакт с местното население при мобилния начин на живот), съчетан с факта, че все пак са част от управлението, увеличава пропастта.¹⁴

Франко води политика на преднамерено ликвидиране на регионалната идентичност. Заради това се отчита слабо присъствие на баски и каталунски офицери в армията. Така може да се обясни неразбирането от страна на военните на исканията за регионална автономия – специално за двата исторически региона.

На 22.XI.1975г. кралят прави обръщение към испанския народ; едновременно той се обръща и към военните. В

това изявление изразява надежда да получи подкрепата им за своята политика, като им припомня техните законни задължения както и нормите за дисциплина. В онзи момент той може да се довери на лоялността на армията, защото кризата от Сахара през изминалите седмици сближава техните позиции.¹⁵

С поемането на премиерския пост от А. Суарес (юли 1976г.) започва реалния преход към демокрация в Испания. Това не важи за въоръжените сили, тъй като в новото правителство влизат старите министри, отговарящи за армията- Де Сантиаго, Алварес Аренас, адм. Пита де Вейга.¹⁶

На 8.IX.1976г. А. Суарес представя проекта за политическа реформа пред група висши офицери и се обръща към тях с апел за "патриотична подкрепа". Тъй като е подкрепян от Хуан Карлос, плановете му са приемани неохотно; офицерите настояват комунистическата партия да бъде изключена от бъдещата реформа. В хода на събитията Суарес нарушава своето обещание и по този начин провокира силна омраза към него. В онзи момент, най-значителното следствие от неговите предложения е оставката на ген. Де Сантиаго на 22.IX., след като той се опитва безуспешно да блокира легализирането на профсъюзите; според него, те са отговорни за "червената варварщина" по време на Гражданската война. Мнението му е споделяно от по-голямата част от военните. "Ел Алкасар" (крайно десен вестник, чийто борд на директорите е ръководен от ген. Миланс дел Буш, въпреки че той отрича) публикува писмо на ген. Иниеста Кано, който благодари на ген. Де Сантиаго за неговия "неоценим урок". И двамата са санкционирани за тази постъпка (отстранени от активна военна служба¹⁷). За поста е номиниран ген. Гутиерес Мелядо, известен с близките си контакти с краля.¹⁸

Гутиерес Мелядо е подходящата личност, която да започне неотложната работа за създаване на ново поколение офицери, които да бъдат лоялни към започващия процес на

Подполковник Антонио Техеро заповядва на депутатите да стоят мирно до второ нареждане.

демократизация. За да постигне целта, той е принуден да направи някои отстъпки. Някои хардлайнери са върнати на предишните си важни постове. Правителството и опозицията постигат съгласие за това, че поддържането на обществения ред в зараждащата се демокрация трябва да бъде опазено от ръцете на военните реакционери. Продължаващите терористични атаки поддържат изострени нервите на военните и не е изненадващо, че в крайно десните кръгове Гутиерес Мелядо вече е смятан за предател. Според тях правителството на Суарес отхвърля "постиженията" на Гражданската война. С изключение на Миланс дел Буш, първоначално те запазват мълчание. Първият от

ескалиращата серия инциденти е на погребението на двама полицаи, убити от ЕТА. Издигнати са екстремистки лозунги и Гутиерес Мелядо публично е оскърбен от офицер с чин капитан. Това обаче остава безнаказано.¹⁹

На 18.XI.1976г. франкистките Кортеси приемат Закон за политическата реформа, според който новият испански Парламент няма да бъде "органичен" и депутатите ще бъдат избирани чрез всеобщо избирателно право. Сред тези, които гласуват "против", са 7 военни- членове на законодателния орган.²⁰ Данните показват, че армията трудно ще приеме политическата реформа.

Най-горчивото хапче за прегъщане за армията с идването на демокрацията е легализирането на ИСКП на 9.IV.1977г. Суарес внимателно избира подходящия момент за акцията- Великден, когато всички казарми са затворени и когато всяка предвидена реакция трябва да изчака. Акцията е извършена с подкрепата на краля. По-голямата част от членовете на кабинета научават новината от медиите. На 11.IV. министърът на флота адм. Пита де Вейга подава оставка в знак на протест. На следващия ден се провежда среща на Висшия съвет на армията. След нея ген. Алварес Аренас прави едно тъжно изложение от името на армията, в което оповествява, че решението е прието заради дисциплината и напомня на правителството, че трябва да следва базисни принципи като "единството на родината", чест и уважение към знамето, твърдостта и дълготрайността на Короната и достойнството и престижа на армията. Има слух, че той е депозирал оставката си, но тя не е приета. За военните легализирането на комунистическата партия означава не само предателство към причината, заради която е водена Гражданската война, но и отблъскващ акт на измама от страна на Суарес, който нарушиava дадената дума. Министър-председателят е обект на ожесточени критики, но по-силна е атаката срещу Гутиерес Мелядо, "съучастник в заговора на правителството".²¹ Според лидера на вече

учредената дясна партия Алианса Популар, бивш министър на вътрешните работи М. Фрага Ирибарне "легализирането на ИСКП е истински държавен преврат".²² Кризата е сериозна, но фактът, че армията приема неохотно легализацията на партията, показва драматично усилията, направени от Хуан Карлос, Суарес и ген. Гутиерес Мелядо да спечелят влияние върху въоръжените сили чрез заместването на ултра-консервативните командири с по-либерални.

Адмиралът дава пример. Няколко дни по-късно го имитира друг командир от флота: Е. Амадор Франко, роднина на диктатора. Кралят лично убеждава министъра на авиацията да не подава оставка. Тези офицери и други, чийто имена на се споменават в пресата, се чувстват излъгани от "комунистическия Сатана". Заместването на ген. Пита де Вейга с човек от запаса събужда естествени подозрения в обществото, че не се оставя един адмирал в армадата, за да защитава обществото. Седем важни ежедневника публикуват общ текст, обвиняваш сурво армията в намеса. "Не е работа на армията - пишат те - да изразява подкрепа или недоволство". Всички разбират, че декларацията на армията, която включва забележка срещу "разделението на родината", излъчва знак за правителството, че то няма да отиде далеч, ако даде автономия на баските. Министърът на от branата се опитва да парира това впечатление, представяйки позицията на Висшия съдебен процес, но с положителен тон: "Армията ще приеме легализацията на партията заради дисциплината и в името на върховните национални интереси".²³

Официалното признаване на испанските комунисти е неизбежна стъпка в прехода към демокрация. Въпреки усилията на краля и министър-председателя, недоволството е парирано само за момента. Започва пропаганда в казармите и във военните жилищни квартали, за да бъдат убедени офицерите в степента на "предателство" на Суарес, покварата на патриотичните ценности, грубите нарушения срещу

знато, тероризма на ETA и слабостта на правителството. Предвижданият ефект от тази пропаганда е да създаде впечатление сред онези, които не се доверяват напълно на "бункера"^{**2}, че един много широк сектор от армията вече е достигнал до извода, че превратът е единственото решение.²⁴

Военните вече ясно демонстрират своето недоволство. В средата на септември 1977г. в Хатива, близо до Валенсия, се провежда среща на висши командири, сред които са трима бивши министри плюс адм. Пита де Вейга и крайно-десните генерали Иниеста Кано и Миланс дел Бош. Между 13 и 16.IX. те дискутират политическата ситуация; накрая решават краля да бъде призован да назначи правителство на националното спасение, ръководено от ген. Де Сантиаго. В случай на отказ той трябва да бъде помолен да отстрани Суарес и да сuspendира Парламента за срок от две години. Тези искания, които всъщност са желание за безкръвен държавен преврат, означават откровена заплаха за военна намеса.²⁵ Предвиданото от конспираторите "правителство на националното спасение" би спряло движението на Испания по пътя на прогреса. Това са хора, решени да сложат край на демокрацията, която според тях е дала властта в ръцете на победените през 1936г.

С течение на времето недоволството и враждебността на военните към демократичния режим се увеличава. Влошаващата се политическа обстановка убеждава много офицери, че е необходима по-твърда намеса. Попроницателните ръководители сред крайните осъзнават, че макар и плаха, политиката на стратегически назначения на Гутierrez Мелядо постепенно подрива тяхната власт. Те малко по малко се убеждават, че подходящият момент да използват мощта си в разузнавателните служби е дошъл, че

^{**2} Бункер - Символ на сляпата привързаност към режима на Франко, по аналогия с бункера на Хитлер от април 1945г. (Драгомир Драганов "Преходът към демокрация: етапи, механизми, проблеми" С., 1993; бел.2- стр. 50)

трябва да се действа преди реформистката линия на Суарес да получи обществено легитимиране на конституционния референдум, насрочен за 6.XII.1978г.²⁶

В 6 часа вечерта на 11.XI., събота, в кафене "Галаксия" в Мадрид се събират 5 офицери. Сред тях само един е известен на широката публика- А.Техеро Молина. Няколко месеца преди това той е публикувал във в. "Империал" открито писмо до краля, за което получава дисциплинарно наказание. Капитан Саенс де Инестриляс и Техеро излагат своя план: в отсъствието на краля (поради визита в Латинска Америка) да бъде завзет двореца Монклоа, да бъдат арестувани А. Суарес и останалите министри, които да бъдат държани като заложници. Исканията вече са познати: разпускане на Кортесите и създаване на правителство на "националното спасение". Акцията е предвидена за 17.XI.- една седмица след срещата (денят е петък, когато се провеждат заседанията на кабинета). Операцията трябва да бъде реализирана от Гражданската гвардия под ръководството на самия Техеро. Той е насрочил за следващите три петъка- 17 и 24.XI. и 1.XII. учения по стрелба за своите подчинени. Ключовите обекти в Мадрид трябва да бъдат завзети. Взети са мерки са се парира възможна намеса на лоялни военни части.²⁷

Причините за избора на дата са много- държавната визита на краля в Мексико; известно е, че министърът на от branата и шефовете на щабовете на всички видове войски ще бъдат извън Мадрид- на церемонии за повишение в Сеута и Канарските острови. Освен това много бивши франкисти са в столицата за третата годишнина от смъртта на Франко. Изкуствено се създава напрежение, казармите са залети от пропагандни материали.²⁸

Превратът е замислен да попречи на насрочения за 6.XII.1978г. референдум за одобрение на проекта на новата Конституция и на процеса на демократични промени в страната. Военните решават да действат в момент, когато се забелязва значително засилване на активността на ултра-

десните групи, които провеждат няколко демонстрации. Лозунгите съвпадат с целите на заговорниците.²⁹

Един от присъстващите на срещата от 11.XI. майор Видал докладва на своя началник за случилото се два дни по-късно. Арестувани са само двама - Техеро и капитан Инестриляс. Техеро твърди за свое оправдание, че техните планове не са нищо повече от обикновени разговори в кафенето. Една година по-късно военният съд приема тази версия и игнорира исканата от обвинението 6 годишна присъда, давайки 7 месеца затвор за Техеро и 6 месеца за Кап. Саенс де Инестриляс.³⁰ Малките присъди са изненадващи и не действат назидателно.

Като цяло, правителството показва, че очаква аферата да бъде потуlena. Вестник "Диарио 16" дава следната информация: "Официалните източници се стараят да намалят значението на опита за държавен преврат. Властите се опитват да представят заговора като оперетен".³¹ Освен това кабинетът не реагира на фашистките демонстрации в Долината на загиналите на 20.XI. и на провеждането на едно международно фашистко събрание, на което Блас Пиняр призовава към военен бунт. Власти прави грешката да минимализира инцидентите и приема тези изключително меки присъди. Въпреки че планът на заговорниците има съществени пропуски, последвалите събития показват, че Техеро е бил напълно сериозен. В известен смисъл операция "Галаксия" е репетиция на случилото се през 1981г.³²

Най-характерната черта на заговора е очевидния провал на службите за сигурност да го предотвратят напълно. Основните герои са хора, които всяка, дори малко бдителна служба, трябва да наблюдава. Малко преди събитията Техеро е идентифициран като "краен" заради неговите ревностни атаки срещу една демонстрация и заради едно нагло писмо до краля, заради което той е изпратен на канцеларска работа. Някои от тези, които участват в опита за преврат от февруари 1981г., посещават Техеро в затвора, включително

и Торес Рохас (командир на дивизията Брунете). Миланс дел Бош не пази в тайна своето мнение и заради това не е повишен. През 1979г. той декларира, че балансът на демокрацията не е позитивен: "Ние военните наблюдаваме прехода с очакване и спокойно, но с дълбоко беспокойство".³³ Той има репутацията на буйна глава; неговата позиция за ролята на военните в обществото е силно повлияна от опита му като военен аташе в Буенос Айрес през 60-те години. Политическите амбиции на ген. Армада са добре известни и по тази причина е остранен от кралския дом още през 1977г.³⁴

За разлика от случилото се в учредителните процеси под ръководството на въоръжените сили в Португалия, Чили или Бразилия, в испанския случай военните почти не участват. Въпреки това Гутиерес Мелядо прави всичко възможно, за да прехвърли на правителството реакциите, които има армията по време на процеса, което на свой ред позволява на изпълнителната власт да се застъпва, за да получи по-подходяща редакция на военните постулати. Оттук идва включването в уводната глава на Конституцията на мисията на армията, а не в глава 4, която разглежда работата на правителството и администрацията. Въпреки че това е важна символична отстъпка, съдържанието на член 8 е ясно скъсване с предишния режим, защото поставя категорична граница между армията и силите за сигурност. От друга страна, Конституцията възлага на краля "върховното командване на армията" (член 62), също така натоварва правителството с ръководството на "гражданската и военната администрация и от branата на държавата" (член 97). Тази очевидна двойственост е считана за удобна от най-отрицателно настроените към промяната сектори, които имат възможност да поставят под въпрос супремацията на цивилната власт; едновременно обаче улеснява лоялността и подчинението към новата демократична система благодарение на личността на монарха. Способността за

маневри на армията е осъкъдна и тя не успява да направи нищо срещу налагането на термина "националности" или текстът, който се отнася до отмяната на смъртното наказание за военни престъпления, с изключение на случай на война, които влизат в окончателната версия на Конституцията.³⁵

От момента на встъпването си в длъжност Гутиерес Мелядо през 1976г. импулсира амбициозна реформа, която той предпочита да нарече просто модернизация на въоръжените сили. Най-отличителният аспект на реформата е без съмнение създаването на ново Министерство на от branата, което започва да работи през юли 1977г. В началото на същата година е създадено общо командаване на трите рода войски. През януари 1978г. този щаб е подчинен на Министерство на от branата и този акт не е посрещнат радушно. Военните искат директна връзка с ръководителя на кабинета и с краля. Законът за върховните органи на националната от brana (декември 1978г.) не успява да реши проблема.³⁶

По време на своя мандат Гутиерес Мелядо се старае чрез всички средства да подпомогне професионализацията на армията и най-вече изкореняването на заниманията в други сфери. Въпреки че икономическата ситуация не позволява големи увеличения на военния бюджет през тези години, министърът се бори да получи изравняването на заплатите на военните с тези на гражданските служители. Министърът също така работи, за да получи подобрене на жизнения стандарт чрез дотации и развитие на Социалния институт на въоръжените сили, създаден през 1978г.³⁷

За да може да бъде приложена на практика реформаторската програма, Гутиерес вижда, че трябва да работи с генерали, които показват вярност към короната и правителството; тези, които показват открита враждебност към промяната, не трябва да бъдат назначавани на отговорни постове. Неговите врагове не закъсняват да го обвинят, че политизира процеса на повишение. Едновременно, като

заради малкия брой подходящи кандидати, така и заради необходимостта да подсигури лоялността на офицери, показали недоверие към демократичния процес, някои от неговите решения в тази сфера провокират недоволството дори на някои от неговите най-твърди поддръжници.³⁸

Дни след като е разкрит заговора "Галаксия", има инцидент, в който е замесен Гутиерес Мелядо. Военният министър поздравява висши офицери в Картахена и в същия момент регионалният командир на Гражданската гвардия ген. Атарес Пена извиква: "Конституцията е най-голямата лъжа! Да живее Испания! Да живее Франко!" Някои от присъстващите го аплодират. Гутиерес Мелядо издава заповед той да напусне. На излизане от залата Атарес Пена го нарича "предател". Гутиерес Мелядо привлича вниманието на всички и призовава онези, които подкрепят командира, също да излязат. Мнозинството подкрепя министъра; един от тези, които излизат, е Миланс дел Бош.³⁹

По очевидни мотиви, най-чувствителните военни към стратегията на ETA са тези, които служат в Гражданската гвардия и полицията, двете тела, най-много наказвани от насилието на терористичната организация и най-вече тези, които са изпращани в Страната на баските. Освен тяхната крайно дясна ориентация, това, което характеризира хора като А. Техеро Молина и Саенс де Инестриляс, героите от операция "Галаксия", както и ген. Атарес, който провокира инцидента в Картахена, е точно техния опит от баския конфликт.⁴⁰

С цел да провокират военното отхвърляне на демократичната система, ETA инициира своята офанзива срещу въоръжените сили на 21.VII.1978г. с убийството на ген. Х. Санчес Рамон и полк. Перес Родригес. Атентатът, който съвпада с гласуването на проекта за Конституция в Конгреса на депутатите, е първият, реализиран срещу висш командир след убийството на Кареро Бланко (1973г.).⁴¹

Военната реформа и очевидната неспособност на

държавата да спре тероризма, за който армията е основна мишена, дават постоянно поводи за оплакване от страна на военните. Недоволните офицери се стремят към преместване в дивизията Брунете. Торес Рохас действа така, че да окуражи тези които подкрепят свалянето на правителството и края на демократизацията. През януари 1980г. той е отстранен и изпратен да охлади чувствата си в Ла Коруня.⁴²

Стратегията за дестабилизация на ETA става очевидна в първите дни на 1979г. На 2.I. терористичната група убива Х. М. Ерера, адютант на военния губернатор на Биская. На следващия ден тя извършва атентант срещу военния губернатор на Мадридген. К. Ортин. Повременапоклонението в сградата на Генералния щаб на армията, много командири поставят въпроса за оставката на министъра на от branата в негово присъствие. Пренебрегвайки заповедите, офицерите носят ковчега на генерала до гробището, заобиколени от членове на бойните групи на крайната десница; те, от своя страна, призовават армията да поеме властта в свои ръце.⁴³ Крайно десните превръщат траурната церемония в антиправителствена демонстрация. Те нанасят обиди на краля, министър-председателя и военния министър. По същество призовите им за намеса на армията в политиката отново показват желание процеса на демократизация в страната да бъде спрян.⁴⁴ През цялата 1979г. са убити 12 висши военни от ръцете на ETA, на следващата година още 9. Общо броят на жертвите на терористичната организация през 1980г. е 100-най-кървавата година в нейната история.⁴⁵

Разтревожен от тези прояви на колективно неподчинение, Хуан Карлос, вречнавоенен парад, призовава към дисциплина и уважение, подкрепяйки за пръв път публично Гутиерес Мелядо. С необичайно твърди думи, кралят дава ясно да се разбере, че демонстрациите на недисциплинираност и непочтителност се приемат като обида.⁴⁶

Няколко месеца след тези събития Гутиерес Мелядо заема поста заместник министър-председател, отговарящ

за отбраната и сигурността. Новият министър на отбраната Родригес-Саагун е цивилен, до този момент предприемач; той обаче води политика на безпрецедентни отстъпки към хардлайнериите. Няма военен опит и не успява да засили властта и престижа на кабинета в очите на въоръжените сили. Всичко, което е направено, не е сметнато за достатъчно, за да успокои крайнодесните, които настояват за "мръсна война" в аржентински стил в Страната на баските. Освен това на 28.V.1979г. Военният съд оправдава ген. Атарес Пена. Решението реално е присъда над Гутиерес Мелядо.⁴⁷

Очевидно е, че има нещо във въздуха и то може да бъде открито в увеличаващия се брой антидемократични декларации на тримата най-висши генерали, показали съпричастност с идеологията на крайно-десните, които все още са на активна военна служба – капитан генералите Миланс дел Бош, Гонсалес де Йеро и П. Мери Гордон, съответно командирни на военните райони на Валенсия, Канарските острови и Севиля. Техните прояви са посрещнати с мълчание и объркване сред част от правителството. "Ел Алкасар" и останалите дясно ориентирани вестници превръщат Техеро, Саенс де Инестриляс и Атарес Пена в герои. Яростта към тероризма и регионалната автономия може да бъде трансформирана по-лесно в опит за преврат след абсурдно леките присъди след операция "Галаксия". Налага се убеждението, че ако важни военни част, разположени около Мадрид, поемат ръководството, останалите ще ги последват. Намеренията на заговорниците се концентрират в дивизията "Брунете", която е ключа към столицата.⁴⁸

Начинът, по който правителството се отнася към аферата на Торес Рохас, подготвя пътя към опита за преврат от 23.II. За отстраняването му е дадено неясно обяснение. Много хора смятат, че кабинетът просто издига призрака на военната заплаха, за да избегне трудности в други сфери. Това впечатление се потвърждава и от ужасяващото отношение към М. Анхел Агилар. Той е един от видните

испански журналисти и най-дobre информирания експерт по военните въпроси; по това време работи в "Диарио 16"; публикува истинската причина за преместването на Торес Рохас в Ла Коруня, което е опровергано от властта. Журналистът е съден за обида на армията и е изгонен от работа.⁴⁹

Причините за преврата са многобройни- почти всекидневните убийства на ETA, сепаратисткото движение в Страната на баските и в Каталуния. За военните единството на Испания не подлежи на обсъждане. Опитът за преврат от 23.II. е кулминационната точка в недоволството на военните от демократичните промени. Причините се коренят в миналото- Гражданската война, диктатурата на Франко и положението, което армията има в нея и техните усилия да ги спрат. От началото на 70-те години, когато изгледите за демократично управление след диктатурата стават все по-осезаема "заплаха", военните хардлайнери се борят да смажат либерализма вътре в армията и да използват властта си да блокират граждансите усилия да се извърши прехода.

[Следва]

THE ROAD TO 23 F

Gergana Alexieva

The article deals with the prelude and the implementation of the unsuccessful coup d'état in Spain which took place on 23rd of February 1981. The author presents the attitude which was typical for some of the Spanish militaries which could not adapt to the democratization of the country along with legalization of the communists and the gradual diminishing of army's influence. They thought that all this is temporary and waited to establish an authoritarian regime headed by the King. In such a situation Juan Carlos position was a rather obscure one up until the very day of the coup. Some of the officers were quite sure that the

monarch is against the democratization and would take their side. They were wrong as they were to understand on 23 F. The article continues in the next issue.

Бележки:

1. Rodrigo, F. Las fuerzas armadas y la transicion. Revista de occidente, num.54, 1985, pag. 57
2. Huneeus, C. La transicion a la democracia en Espana. En: La transicion a la democracia en el Sur de Europa y America Latina. Madrid, 1981, pags. 277-278
3. Coverdale, J. The political transformation of Spain after Franco. New York, 1981, p. 4
4. Politics and change in Spain. New York, 1985, p. 97
5. Graham, R. Spain: change of a nation. London, 1982, p. 196
6. Ibidem, p. 188
7. Rodrigo, F. Op. cit., pags. 57-58
8. Ibidem, pag. 58
9. Politics ... Op.cit., p. 94
10. Graham, R. Op.cit., p.191
11. Драганов, Др. Франкизъмът. С., 1995, стр. 98
12. Politics...Op.cit., pp. 94-95
13. Ibidem, p.96
14. Graham, R. Op.cit., p.123; Busquest, J. Pronunciamientos y golpes de Estado. Barcelona, 1981, pags.175-177; Preston, P. The politics of revenge: fascism and military in thwentieth century. London, 1991, pp.176-177
15. Berneker, W. El papel politico del rey Juan Carlos en la transicion. Revista de estudios politicos. Num.92, 1996, pag.126
16. Preston, P. Op.cit., p.191
17. Politics ...Op.cit., p.102
18. Busquest, J. Op.cit., pag.151; Красиков, А. Испанский репортаж. М., 1981, стр.151-152
19. Preston, P. Op.cit., pp.192-193
20. Busquest, J. Op.cit., pas.152; Ibidem, p.191
21. Драганов, Др. Комунистите в следфранкова Испания. С., стр.58-59; Busquest, J. Op.cit., pags. 153-154; Graham, R.

- Op.cit., p.200; Preston, P. Op.cit., 193
22. Пак там, стр.59
23. Ben Ami, Sh. La revolucion desde arriba. Barcelona, 1980, pags.329-330
24. Preston, P. Op.cit., p.193
25. Вилайонга, Х.Л. Кралят: разговори с Хуан Карлос I. Ст.3., 1994, стр. 177
26. Preston, P. Op.cit., p.196-197
27. Драганов, Др. Преходът към демократия: етапи, механизми, проблеми. С., 1993, стр. 118; Чернышев, Вл. Призраки долины павших: неофашизм после Франко. М. 1983, стр. 258; Graham, R. Op.cit., p. 204
28. Чернышев, Вл. Стр. 258-259
29. Пак там, стр. 255; Graham, R. Op.cit., p.204
30. Пак там, стр. 252; Preston, P. Op.cit., p.198
31. Graham, R. Op.cit., p.204
32. Ibidem, p.205
33. Ibidem, p. 205
34. Ibidem, p. 205
35. Powell, Ch. Espana en democracia, 1975-2000. Madrid, 2001, pags.257-258
36. Ibidem, pag.258
37. Ibidem, pag.259
38. Ibidem, pags.260-261
39. Graham, R. Op.cit, p.205
40. Powell, Ch. Espana...Op.cit.,pag.262
41. Ibidem, pag.263
42. Powell, Ch. El piloto del cambio: El rey, la monarquia y la transicion a la democracia. Madrid, 1991, pag. 280
43. Чернышев, Вл. Цит. Съч., стр. 274; Busquest, J. Op.cit., pag. 159
44. Preston, P. Op.cit., p. 198
45. Powell, Ch. Espana...Op.cit., pag.263
46. Powell, Ch. El rey, ... Op.cit., pag.280
47. Preston, P. Op.cit., p. 199; Powell, Ch. Espana... Op.cit., pags.266-267
48. Ibidem, p. 199-200
49. Вилайонга, Х.Л. Цит. Съч., стр. 176

Преди лягане

е необходимо да натривате добре кожата си със НИВЕА-КРЕМЪ. Така тя бива подхранена със обновляващи вещества, които през време на съня попиват дълбоко.

Редовно поддържаната със НИВЕА-КРЕМЪ кожа запазва младежката си свежест и добива единън чистъ, нъжънъ и свежъ тонъ.

ЦЕНИ: 10, 15, 30, 60 лв.
ТУБИ 20 и 36 лв.

НИВЕА
КРЕМЪ

Запазете Здърбитъ си
Здрави, сини и бели!

Предотвратете на време заболяването и прогниването на Вашите зъби. Употребявайте и постоянно ПЛАСТЛА За ЗДЪБИ НИВЕА, която промива и във най-скритите части между зъбите, почиства ги основно и преподврятава наслозовакето на зъбенъ камък.

Така зъбите се запазват – динаги чисти, блъстящо-бели и здрави.

НИВЕА ПЛАСТЛА За ЗДЪБИ – превъходно качество!

На върховите на шумната предизвикателска реклама, в само не съботавания Ви опитът!

Опитайте БИСЕРЪ – омъдът употребяване тя се рекламира сама!

Търсете и само възможностъ!

БИСЕРЪ

Създадено от Юлий Д. С.
Години 1926. Германският